

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Skrifstofa Alþingis - nefndasvið
b.t. umhverfis- og samgöngunefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 20. maí 2020
2005012SA KB/vrb
Málalykill: 00.63

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um samvinnuverkefni um vegaf framkvæmdir, 662 mál.

Vísað er til umsagnarbeiðni frá umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis dags. 8. maí sl. um frumvarp til laga um samvinnuverkefni um vegaf framkvæmdir, mál nr. 662.

Markmið frumvarpsins er að setja skýran ramma um þær aðstæður þar sem framkvæmdir á þjóðvegakerfi Íslands og fjármögnun þeirra gætu verið með samningum settar í hendur einkaaðila gegn því að þeim verði veitt heimild til að innheimta gjald af umferð um mannvirkin um tiltekinn tíma. Með frumvarpinu fær Vegagerðin heimild til að semja, að undangengnu útboði, við einkaaðila um samvinnuverkefni um tilteknar samgönguframkvæmdir. Þær framkvæmdir sem heimildin nær til eru:

1. Hringvegur norðaustan Selfoss og brú á Ölfusá.
2. Hringvegur um Hornafjarðarfliót.
3. Axarvegur.
4. Tvöföldun Hvalfjarðarganga.
5. Hringvegur um Mýrdal og jarðgöng í Reynisfjalli.
6. Sundabraut.

Með samvinnuverkefni er átt við verkefni þar sem einkaaðili annast fjármögnun í heild eða að hluta eða tekur með öðrum hætti áhættu af gerð og rekstri opinbers mannvirkis, eftir atvikum með heimild til gjaldtöku fyrir notkun mannvirkisins á rekstrartíma. Frumvarpið hefur einnig að geyma ákvæði sem miða að því að skapa ramma um gjaldtöku s.s. um heimild til gjaldtöku og tímalengd, hver ber ábyrgð á greiðslu, hvaða reglur gilda um álagningu gjaldsins og samsetningu þess o.s.frv. Þá er í frumvarpinu einnig kveðið á um eignarnámsheimild Vegagerðarinnar vegna þeirra framkvæmda sem farið verður í, en þar er vísað til heimilda í vegalögum, sem og um eignarhald mannvirkja en frumvarpið gerir ráð fyrir að þegar framkvæmd er lokið samkvæmt samningi skuli mannvirkin teljast til þjóðvega.

Stefnumörkun sambandsins 2018 – 2020.

Í stefnumörkun sambandsins 2018-2020 er að finna eftirfarandi:

Sambandið beiti sér fyrir því að ríki, sveitarfélög, landeigendur og ferðaþjónustan vinni saman að því að draga úr neikvæðum áhrifum af aukinni umferð ferðamanna á viðkvæma staði í íslenskri náttúru. Áhersla verði lögð á nauðsynlega uppbyggingu á ferðamannastöðum og að umferð ferðamanna

verði beint á landsvæði sem þola aukna umferð. Jafnframt verði lögð áhersla á að vegum og öðrum innviðum verði viðhaldið til að þeir þoli þá auknu umferð sem leiðir af fjölgun ferðamanna.

Sambandið vinni að því að við stefnumótun í samgöngumálum verði vistvænar samgöngur settar í forgang, að teknu tilliti til ólíkra aðstæðna landshlutanna, með því að styðja sérstaklega við notkun vistvænna orkugjafa, draga úr neikvæðum áhrifum af bílaumferð og auka jafnræði fjölbreyttra samgöngumáta.

Sambandið, í samvinnu við landshlutasamtök sveitarfélaga, fylgi eftir markmiði í byggðaáætlun um að fjármagn verði tryggt svo tillögur í samgönguáætlun nái fram að ganga, einkum þær sem miða að auknu öryggi samgangna á vinnu- og þjónustusóknarsvæðum um land allt.

Umfjöllun á vettvangi sambandsins

Eins og fram kemur í frumvarpinu hefur álag á vegi landsins aukist mikið á undanförunum árum en á sama tíma hafa framlög til vegagerðar verið óvenju lág sem hlutfall af landsframleiðslu og því ekki staðið undir viðhalds- og framkvæmdaþörf. Það er því nauðsynlegt að hraða uppbyggingu í vegamálum og öðrum samgönguinnviðum, hvort tveggja nýframkvæmdum og viðhaldi.

Gjaldtaka af umferð

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að heimilt sé að fjármagna samvinnuverkefni að hluta eða öllu leyti með gjaldtöku af umferð um mannvirki sem samvinnuverkefnið nær til. Tiltekið er að veggjöld geti í heild eða að hluta staðið straum af byggingarkostnaði, viðhaldi, rekstri, þróun og eðlilegum afrakstri af fjárfestingu mannvirkis. Þá skuli gjaldtaka ekki hefjast fyrr en framkvæmd lýkur og opnað er fyrir almenna umferð og hún skal ekki standa lengur en í 30 ár fyrir hvert mannvirki.

Samband Íslenskra sveitarfélaga hefur ekki mótað stefnu um veggjöld til að fjármagna uppbyggingu samgönguinnviða en vísar í þessu sambandi til [umsagnar sambandsins](#) um þingsályktunartillögu um samgönguáætlun 2019-2033 ásamt tillögu að fimm ára áætlun 2019-2023 en þar segir:

”Ljóst er hins vegar að verkefnin á sviði samgöngumála eru mjög víða og er eðlilegt að skoða veggjöld sem leið til þess að flýta framkvæmdum þar sem það þykir fýsilegt. Forsenda slíkrar gjaldtöku í öðrum löndum er þó jafnan að vegfarendur hafi val um aðra leið, án gjaldtöku, og er eðlilegt að við það verði einnig miðað hér á landi. Með fjölbreyttari fjármögnun kann að vera mögulegt að flýta framkvæmdum sem gætu stutt við atvinnuuppbyggingu, aukið hagvöxt og samkeppnishæfni og öryggi vegfaranda. Sambandið hefur átt nokkra aðkomu að því að skoða leiðir til fjármögnunar stærri framkvæmda með samstarfsverkefni opinberra aðila og einkaaðila, þ.e. svo kallað PPP eða „Public Private Partnership“ fyrirkomulag. Er þess vænst að áfram verði haft samráð við fulltrúa sambandsins um þróun slíkra hugmynda.“

Með vísan til framangreinds hefði sambandið kosið að haft hefði verið samráð við það við gerð frumvarpsins. Með því hefði sambandinu gefist tækifæri til að ná fram dýpri umræðu í sínu baklandi um afstöðu sveitarfélaga til veggjalda. Á landsþingi sambandsins þann 29. mars 2019 voru umræður um samgöngumál eins og sjá má í [fundargerð](#). Kom þar m.a. fram í máli bæjarfulltrúa Akranesbæjar að umræða um veggjöld væri almennt jákvæðari á Vesturlandi enda hefðu Hvalfjarðargöng haft mjög jákvæð áhrif á svæðinu. Þá nefndi bæjarfulltrúi Akureyrarbæjar að greidd væru veggjöld í Vaðlaheiðargöng og að göngin hefðu haft mjög jákvæð áhrif og gjörbreytt atvinnusvæðinu. Eins og búast má við voru skiptar skoðanir um veggjöld í umræðum á þinginu en meirihluti fundarmanna virtist þó fremur jákvæður í garð veggjalda.

Forgangsröðun framkvæmda

Eins og fram hefur komið eru í frumvarpinu skilgreind ákveðin verkefni sem heimilt er að bjóða út sem samvinnuverkefni. Í greinargerð er tekið fram að tiltekna framkvæmdir henti vel sem samvinnuverkefni og að það eigi sérstaklega við um stórar og vel skilgreindar nýframkvæmdir. Þá er einnig tekið fram að í öllum tilfellum hafi vegfarendur val um aðra leið og að framkvæmdirnar hafi í för með sér aukið umferðaröryggi.

Hvað varðar val á verkefnum þá telur sambandið sig ekki hafa forsendur til að leggja til breytingar á forgangsröðun einstakra framkvæmda. Alkunna er þó að lengi hefur verið rætt um að brýn þörf sé fyrir flestar þær framkvæmdir sem tiltekna eru í frumvarpinu. Erfiðlega hefur hins vegar gengið að koma þeim inn í þann þrönga fjárhags- og framkvæmdaramma sem markaður er í samgönguáætlun.

Sambandið leggur áherslu á að umhverfis- og samgöngunefnd taki afstöðu til athugasemda er berast frá sveitarfélögum og landshlutasamtökum þeirra um forgangsröðun einstakra framkvæmda.

Lokaorð

Með vísan til framangreinds lýsir sambandið jákvæðri afstöðu til þess að ráðist verði í aukna innviðauppbýggingu í vegakerfinu. Mikilvægt er, miðað við núverandi efnahagshorfur, að ráðist verði í arðbær fjárfestingarverkefni hér á landi til að örva efnahagslíf og atvinnusköpun. Skiptar skoðanir eru í samfélaginu um töku veggjalda en með fjölbreyttari fjármögnun kann að vera mögulegt að flýta framkvæmdum sem getur stutt við atvinnuuppbyggingu, aukið hagvöxt og samkeppnishæfni og öryggi vegfaranda. Þá hafa dæmin sýnt að taka veggjalda getur flýtt fyrir mikilvægum vegaframkvæmdum eins og t.d. Hvalfjarðargöngum og Vaðlaheiðargöngum sem eru framkvæmdir sem almennt verður að telja að hafi haft jákvæð áhrif á byggðaðróun. Sambandið hvetur til þess að við ákvörðun um veggjöld verði gætt sem kostur er að því að vegfarendur hafi val um aðra gjaldfrjálsa leið, gætt verði jafnræðis og að gjaldtöku verði stillt í hóf. Að öllu framangreindu virtu mælir sambandið með því að frumvarpið verði samþykkt sem lög frá Alþingi.

Virðingarfyllst
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Karl Björnsson', written over a horizontal line.

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri